

Sandarten er en sulten rovfisk med tænder til at fange og dræbe byttedyr. Det sker en sjælden gang i mellem, at en ansat bliver bidt.
Foto: Mathias Ingemann Holm

Verdens største opdræt af kannibaler er ikke så tosset en idé

Det er ikke helt let at være foregangsmænd på et eksperiment, der involverer hundredtusindvis af fisk og millioner af liter vand. Men om ikke andet, har familien Priess i 20 år kæmpet for en drøm om et helt unikt fiskeopdræt, og det ser ud til, at benhårdt arbejde måske snart giver pote.

Mathias Ingemann Holm
maiho@jfm.dk

Det er en skør drøm, familien Priess har jagtet de sidste 20 år. Og så har den endda givet underskud hvert eneste år. Men på en mark lidt ud for Vejen står verdens største opdræt af en helt særlig delikatessefisk - sandart. Ideen blev til virkelighed for første gang i 2003, hvor familien Priess smed nogle sandart fra Mosø i et bassin under parolen "hvor svært kan det være?"

- Så slipper man dem ud, og kigger på det og tænker - "nå, men hvad sker der så nu", siger Henning Priess, der sammen med sin fætter Morten er medejer af familievirksomheden Aquapri, der har eksisteret siden år 1900. Begge deres fædre arbejder stadig i virksomheden.

Det, der skete, var desværre naturens gang. For sandarten er en dygtig rovfisk, og samtidig er den ikke ked af at

Nogle gange er man kommet på arbejde til, at et bassin med fisk, der har været på vej i et halvt år, har begået kollektivt selvmord ved at hamre ind i kanterne i bassinet. Og det er sådan en dag, hvor man sætter sig ud i bilen og tænker, hvad i alverden har vi overhovedet gang i, og bliver det her nogensinde til noget.

SØREN HOLM, OVERFISKEMESTER. AQUAPRI

kannibalisere sine artsfæller. Så det første eksperiment mundede ud i, at en stor del af ynglet blev spist af deres søskende og forældre. Og det er ganske simpelt en dårlig forretning for et dambrug.

Hvad i alverden har vi gang i?

Udover sandart har Aquapri også opdræt af ørreder. Både i fersk- og saltvand. Og det ligger nærmest til højrebent. For ørrederne har man op-

drættet i 200 år, og de æder ikke deres egne i samme omfang. Det er ørrederne, der betaler for eksperimentet med sandart. Blandt andet har omsætningen fra ørrederne været med til at betale det indendørs Storm P-agtige sandartanlæg, som familien Priess i 2016 åbnede dørene til.

Men hvordan i alverden sikrer man sig, at anlægget til over 80 millioner kroner fyldt med kannibaler en dag giver

overskud. Især når fiskene også har en tendens til at begå masseselv mord. Ingen andre har nogensinde knækket koden, som familien Priess og deres hold af ansatte nu er lige ved at have styr på.

- Vi har fra dag et haft gang i en helt utrolig genetisk udvælgelse. Vi har skulle finde og opdrætte de mest sociale fisk. Altså de små, dem, der ikke æder deres søskende, forklarer Henning Priess, der udpeger en af sine ansatte, overfiskemesteren, Søren Holm, som en utrolig dygtig adskiller af de rette fisk.

Allerede når fiskene er fire uger gamle og vejer 0,0013 gram, kan man se, hvem der er bisserne. De er større end deres søskende, som de har gået og spist af. Og så er den næste udfordring at opdrætte fisk, der kan tåle larm, snak og mennesker. For når en enkelt fisk går i panik, gør alle fiskene det, og det resulterer i kollektivt selvmord.

- Det er rigtig mange års arbejde med helt utrolig man-

ge og store nederlag. Og nogle gange er man kommet på arbejde til, at et bassin med fisk, der har været på vej i et halvt år, har begået kollektivt selvmord ved at hamre ind i kanterne i bassinet. Og det er sådan en dag, hvor man sætter sig ud i bilen og tænker, hvad i alverden har vi overhovedet gang i, og bliver det her nogensinde til noget, siger Søren Holm, der forklarer, at man blandt andet har en radio kørende på nærmest døgndrift i hallerne med fisk. Så fiskene altid er tilvænnet menneskesnak og larm.

- Vores sandart kan bedst lide at høre P4-trekanten og helst meget højt, griner han.

Nærmer sig det første år med overskud

Familien Priess har handlet

med fisk siden år 1900, hvor Morten og Hennings oldefar Anders som 14-årig fik sin mor til at skrive under på at åbne en virksomhed, som den 14-årige dreng selv kørte fra Glyngøre, hvor han især handlede med sild. Siden den dag har familien arbejdet med sild, ål, ørred og de seneste tyve år også med sandart. De har haft fiskebåde, som blandt andet er sejlet til Uruguay for at undervise deres lokale fiskere i at arbejde med kommercielt fiskeri.

- Jeg føler, at der er en pionerånd i vores familie. Både fra vores oldefar, der startede virksomheden, og at vi sendte fiskere i små kuttere til Sydamerika for at undervise, siger Henning Priess, der kigger på sandart-eksperimentet som et eksempel på, at man

tør gå forrest.

For i de tyve år, eksperimentet har foregået, har det endnu ikke båret et overskud med sig et eneste år. Først og fremmest fordi familien er begyndt fra et absolut nul-punkt i forhold til opdrættet af sandart. Intet sted i verden har man haft indgående viden til et holdbart opdræt af rovfisken, og det har kostet mange sæsoner med alt for få fisk i produktionen. Ganske enkelt fordi de er døde - enten af et spise hinanden eller af selvmord.

- Alle pumperne i bassinerne kører på døgndrift uanset hvad. Så udgifterne til driften har været cirka det samme hvert eneste år. Og så gør det bare en kæmpe forskel på om man har en biomasse på 100 eller 500 ton, der overle-

Aquapris sandarter er slagsklar, når de rammer en vægt på omkring to kilo. Nogle af dem får lov til at gå længere. Fisken på billedet vejer omkring tre kilo. Foto: Mathias Ingemann Holm

ver, siger Henning Priess, der sporet os ind på så god en genetisk stamme fisk, at vi kan tro på, at biomassen kommer til at overleve i stor nok grad.

- Vi har efterhånden fået sporet os ind på så god en genetisk stamme fisk, at vi kan tro på, at biomassen kommer til at overleve i stor nok grad.

Og det har taget 20 års vanvittig genetisk udvælgelse at nå hertil, siger han.

Omkring fem millioner liter vand

I opdrætsbassinerne samt den sidste station, hvor fiskene står i krystallklart vand og afsmages, er der ved en hurtig hovedregning omkring fem millioner liter vand, der indeholder hundredetusindvis af fisk i forskellige størrelser. Og de mange liter vand bliver konstant recirkuleret inde i de gigantiske rensesystemer, der holder vandet sundt for fiskene.

Blandt andet gennem først et stort filter, der opfanger små løsele og fiskeafføring, før det bliver ført ind i et fem meter dybt kar, der er fyldt med etager af bittesmå kug-

ler, der er dækket af bakterier, som renser vandet for ammoniak. Et kar, der har en næsten identisk lugt til en svineproduktion eller et særligt ulækkert herretoilet på et snusket brunt værtshus.

- Man kan godt lugte, at vandet er fyldt med vitaminer, smågriner overfiskemesteren Søren Holm, der har haft stor medansvar i, at det overhovedet er muligt at holde sandarterne i live.

Han har sin daglige gang på Aquapris adresse i Egtved, hvor sandarterne går og gyder i bassiner, der for at lokke fiskene til at avle, efterligner de fire årstiders vejrforhold, så fiskene kan snydes til at yngle mere end en gang om året. Han har også ansvar for, at fiskene har det godt, mens de vokser sig store i

Henning Priess (tv) og Søren Holm (th) forklarer, at sidste års stigning i energipriser var et hårdt slag på økonomien. Derfor har Aquapris også fået installeret solcelleanlæg. Foto: Mathias Ingemann Holm

Gamst.

- Glade og sunde fisk smager bedre. Og overlever i højere grad. Det er sådan set en dårlig forretning, hvis vi ikke tænker på deres velfærd.

Det er nu omkring 500 tons sandart, der kommer ud af bassinerne årligt, og fiskene er først og fremmest populære syd for Danmark, men ifølge Henning Priess er restauranter i Aarhus og København også begyndt at købe stort ind af sandarterne fra Aquapris.